

Josep Maria Benet i Jornet. AUTOR TEATRAL, ACABA DE PUBLICAR EL LLIBRE DE MEMÒRIES «MATERIAL D'ENDERROC»

«La crisi teatral va donar llibertat als autors»

La seva dèria és observar i escriure. Es desentén ràpidament del paper de gestor o professor. Amic íntim de Montserrat Roig i de Terenci Moix, és un testimoni excepcional de l'evolució de la literatura dramàtica catalana. Ell n'és un home de pes. Encara que es faci l'orni.

JORDI BORDES / Barcelona
● Benet i Jornet és *Papitu* a les esferes teatrals. Amb quatre dècades sent fidel a la vocació d'escriure teatre, ha viscut molta mili. Sincer, amable, atrapat pel teatre ha vist com del somni d'escriure ha passat al de ser representat. Tot i la llarga carrera a la televisió dels últims anys —és el pare d'un bon grapat de tele-sèries—, el batec del seu cor és a la platea. Se sent, tot i així, un més de la pila, un autor de llarg recorregut amb una producció irregular.

—Confessi. Al llibre *Material d'enderroc* fa trampa. Joga a presentar-se amb la imatge que li agrada projectar, de desmenjat, oblidat, mandrós...

—«No, no. És que jo sóc així mateix.»

—Però el llibre l'ha revisat prou vegades. I bé que les seves obres les presenta netes, amb rèpliques precises.

—«Aquest no és un llibre escrit de principi a fi. L'he anat escrivint per capítols en quinze anys llargs, quan la feina del teatre i de la televisió m'ho ha permès.»

—Sovint diu que es va trobar en llocs fent gruix, com en la *moguda pel Grec del 1976*, o que una amistat no va avançar per desídia seva.

—«És veritat que, per desídia, no vaig aprofundir en les relacions amb persones com ara Llorenç Vilallonga, Salvador Espriu i Mercè Rodoreda. I ho lamento. Pel que fa al Grec, va ser un moment important per al teatre de la ciutat de Barcelona. En realitat, a mi ningú em va encarregar res. Només em van demanar que corregís una traducció, en pocs dies. I creien que no me'n sortiria. Ho vaig fer perquè em feia una il·lusió tremenda participar-hi.»

—Entre els personatges del llibre no hi destaca gaire altres autors de teatre.

—«En Vilallonga, l'Espriu i la Rodoreda els vaig poder tractar. Tenia la sensació que no els coneixeria mai i, després, les circumstàncies van fer que alguns m'acabessin expli-

Benet i Jornet, la setmana passada, al passadís de casa seva, a Barcelona. / ANDREU PUIG

cant històries íntimes. Tu t'imagines la vida d'una manera i, després es reproduceix diferent.»

—Als anys 70 dominava el teatre polític?

—«Aquesta era la prioritat. En aquella època no es podia parlar de flors, de sentiments. El qui ho feia era titllat de petitburgès, que no es volia interessar per la realitat social. El que passa és que llavors al teatre no hi anava ningú perquè el que es feia era espantós, d'una qualitat infame. Cada cop hi havia menys espectadors. Els meus amics s'estranyaven que jo volgués fer teatre, una art que semblava que tendia a desaparèixer. El referent, llavors, era el cinema.»

—La normalització del català al cinema, com s'ha produït al teatre,

perjudicarà les sales?

—«El miracle del teatre no el sé explicar. En el cinema, per ser normals, s'ha de poder triar el català de manera natural. Acceptem que som bilingües i que, per tant, la nostra proporció és de 50-50. Hi ha problemes de distribució que cal resoldre però no es pot sortir amb aquest «no» en què es nota el menyspreu pel català.»

—Va pensar en passar-se al castellà quan veia que no l'estrenaven?

—«És lícit, però no, mai. I és que no sé escriure en castellà. No controlo l'esperit d'aquesta llengua. Hi ha autors que dominen les dues llengües i que es tradueixen les peces ells mateixos.»

—Vostè és l'avi del teatre actual. La baula cap a la normalitat.

—«El teatre català anava malament abans de la Guerra Civil espanyola. Durant el franquisme va ser una catàstrofe. Primer, estava prohibit. Després, van aparèixer unes empreses de vol ras, sense cap ambició. Van aconseguir que el jovent avorrís clàssics com ara Guimerà i Rusiñol, amb unes produccions infectes. Simultàniament, hi havia gent que va començar a escriure amb la seguretat que no estrenaria mai, que rarament es publicaria. Això els va donar una gran llibertat per escriure i per innovar. La *Primera història d'Esther*, d'Espriu, no era previsible que es representés. En Brossa feia obres per a quatre amics, que les representaven en pisos particulars. Vilallonga escrivia teatre per llegir-lo

amb els seus amics, mai per ser representat. Els va donar una llibertat tècnica i temàtica que va forjar un nou teatre català. Cal pensar també en Pedroló, i en tants altres. Els autors d'avui beuen d'aquesta font. El teatre comercial actual està a mil quilòmetres del que es feia llavors, i és gràcies al treball d'un

Els autors després ho reescruien tot per fixar un text.»

—Parlant d'autors, Què li sembla l'enrenou amb l'SGAE?

—«En sóc soci des de fa anys. Haig de dir que ha millorat molt, però en aquesta societat circulen molts diners i hi ha coses difícils d'entendre, com

“

TEATRE ESPANTÓS

«Durant dècades, al teatre no hi anava ningú perquè el que es feia era d'una qualitat infame»

ÈXIT, PER FI

«El teatre comercial actual està a mil quilòmetres del que es feia llavors, gràcies al treball vocacional del teatre independent»

”

teatre independent vocacional. Amb el temps, els teatres comercials van tancar o es van transformar amb nous equips que sorgien del teatre independent, i també s'obrien nous espais com ara el Lliure i el teatre institucional.»

—El teatre independent no va ajudar gaire als autors.

—«Des del 1970 fins a mitjan els anys 80, el teatre independent repudiava l'autor. Va ser un llarg període de sequera. Les obres es feien a partir de creacions col·lectives.»

—Ara, hi ha autors que escriuen partint també de la creació col·lectiva.

—«I està molt bé que ho facin. No estic pas en contra del teatre col·lectiu i ells, llavors, sí que estaven en contra del teatre d'autor. Tot enriqueix tot. Tot està bé, si es fa bé. Ara, la creació col·lectiva d'avui es treballa diferent, està molt influïda per Javier Daulte. Els autors tenen una idea sobre la qual treballar i proven les escenes improvisant als assaigs.

ara que qui recapta més té més vots. En l'arrel, crec que cal discutir més les coses i ser més flexibles.»

—Escriure una obra és com tenir un fill. Sorprenen veure com s'emancipen?

—«N'hi ha que pots estar dos anys i mig per escriure-la, vols ser ambiciós. La crítica la qüestiona i no funciona. Altres, les fas en quatre mesos i creixen molt. Com a *Soterrani*, amb unes elogioses crítiques. És l'obra més vista en la història de la Beckett. Vam omplir sempre i això que el Toni Casares [el director artístic] va passar de les 80 butaques habituals a posar-ne fins a 140!»

—Tant fa la crítica?

—«Abans creia que no. Ara penso que té un valor. Hi ha gent que té un criteri i que fa cas a les opinions dels seus crítics. Per a mi, un exemple paradigmàtic va ser un article que va escriure Marcos Ordóñez per a *El mètode Grönholm*. Convidava els productors espanyols que compressin els drets abans que no ho fes algú altre.»